Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Παναγιώτα Ξυλάκη
Δικηγόρος, Dr. iur.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η επάρκεια των παροχών είναι ένα ζήτημα διαχρονικά κεντρικό για την κοινωνική ασφάλιση, το οποίο όμως απέκτησε εκ νέου σημασία με την ενοποίηση των ασφαλιστικών φορέων στον e-ΕΦΚΑ και τη θέσπιση ενιαίων ουσιαστικών κανόνων με τον ν. 4387/2016[1]. Ιδιαίτερα η πρόσφατη συνταξιοδοτική νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΣ) έδωσε αφορμή για την ενασχόληση και της θεωρίας με το συγκεκριμένο ζήτημα.

Για την κατανόηση και κριτική προσέγγιση της νομολογιακής νοηματοδότησης της επάρκειας των παροχών είναι καταρχάς σημαντική η σκιαγράφηση των συνθηκών που οδήγησαν στην υιοθέτηση του ν. 4387/2016. Προς τούτο εξαιρετικά διαφωτιστική είναι η αιτιολογική έκθεση του νόμου. Ειδικότερα εκεί αναφέρεται[2]: «*Το υφιστάμενο σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι άναρχο, κοινωνικά άδικο, αναποτελεσματικό και μη βιώσιμο. Ο σχεδιασμός της κοινωνικής πολιτικής, ιδίως του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, δεν έγινε ποτέ με στρατηγικό σκοπό την καθολικότητα των παροχών. Αντιθέτως, χαρακτηρίζεται από έντονο κατακερματισμό, που αντανακλά την εν γένει πελατειακή λειτουργία του πολιτικού συστήματος πριν από την κρίση*». Σε άλλο σημείο αναφέρεται: «*[...] Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη πολυνομία, η οποία δημιουργεί έντονες κοινωνικές ανισότητες, αφού αντιμετωπίζει όμοιες περιπτώσεις πολιτών με διαφορετικό τρόπο. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (χρόνος ασφάλισης και όρια ηλικίας), τα ποσοστά αναπλήρωσης, οι κατώτατες συντάξεις, οι ασφαλιστικές και εργοδοτικές εισφορές, οι*

[1] Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας. Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α΄ 85/12.05.2016).

[2] Αιτιολογική έκθεση σελ. 1 και 2.

κοινωνικοί πόροι (καταργηθέντες ή υπό κατάργηση) και η κρατική χρηματοδότηση διαφέρουν τόσο μεταξύ των ταμείων όσο και μεταξύ ασφαλισμένων στο ίδιο ταμείο. Η διοικητική διάσπαση του ασφαλιστικού συστήματος είναι εντυπωσιακή […]».

Στο πλαίσιο αυτής της πραγματικότητας, υπό δύσκολες και πιεστικές δημοσιονομικές συνθήκες, ο νομοθέτης του ν. 4387/2016 θέτει τον σκοπό του νόμου ως εξής: «*είναι η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, του οποίου οι γενικές αρχές ορίζονται στο νόμο ως εξής: εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών […] Οι δύο θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης είναι η ισονομία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Ισονομία, γιατί για πρώτη φορά θεσπίζονται όμοιοι κανόνες για όλους, παλαιούς και νέους συνταξιούχους, εργαζόμενους στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους*».-

Ιστορικά στην Ελλάδα υπήρχε πάντα μεγάλος αριθμός διαφορετικών ασφαλιστικών φορέων. Ο κατακερματισμός δε σε πλείονες φορείς χαρακτηρίστηκε ως φαινόμενο «*αντικοινωνικόν χρήζον ριζικής ανακαινίσεως*»[3]. Εξάλλου, δεν πρέπει να παροράται το γεγονός ότι ενίοτε η ίδρυση ενός νέου και ξεχωριστού ασφαλιστικού φορέα ήταν απόρροια της πίεσης που ασκούσαν οι διάφορες επαγγελματικές ομάδες, με απώτερο στόχο την απόκτηση προνομίων[4]. Τούτη δε η συνθήκη τις περισσότερες φορές οδηγούσε σε θέσπιση διαφορετικών κανόνων τόσο σχετικά με την υπαγωγή και τις εισφορές, όσο και εν συνεχεία με τις παροχές.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος επιχειρήθηκε με δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορούσε τη διοικητική αναδιάρθρωση του συστήματος και υλοποιήθηκε με την ένταξη των τέως φορέων κοινωνικής ασφάλισης σε έναν νέο ενιαίο ασφαλιστικό φορέα και ο δεύτερος άξονας ήταν η ενοποίηση των ουσιαστικών κανόνων. Αυτό είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να γίνει η ανάγνωση και η ενδεχόμενη κριτική των αποφάσεων των ανωτάτων δικαστηρίων που ακολούθησαν ως προς τα ανωτέρω ζητήματα και ειδικά για το ζήτημα της επάρκειας.

II. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ: ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΕ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ

Κατά την εξέταση της επάρκειας των παροχών ιδιαίτερη σημασία αποκτά η μεταρρύθμιση της διοικητικής δομής του συστήματος. Ειδικά η ένταξη των δημοσίων υπαλλήλων στον ενιαίο φορέα κοινωνικής ασφάλισης είναι –κατά την άποψη της γράφουσας– αποφασιστική παράμετρος για την κρίση περί επάρκειας των παροχών, διότι υποδηλώνει τη νομοθετική βούληση για την κατά το δυνατόν ομοιόμορφη αντιμετώπιση των ασφαλισμένων και συνταξιούχων. Όπως ορθά παρατηρείται εξάλλου[5], «*ένα από τα πλεονεκτήματα της ενοποίησης είναι η αλληλοεπιτήρηση μεταξύ των ετερόκλιτων ομάδων, ένας αμοιβαίος έλεγχος ως προς το επίπεδο προστασίας*».

---

[3] Χρ. Αγαλλόπουλος, *Κοινωνικαί Ασφαλίσεις*, 1955, σελ. 28.

[4] Γ. Βακαλόπουλος, *Εξέλιξη της συνταξιοδοτικής προστασίας στη μεταπολεμική Ελλάδα*, ΕΔΚΑ ΛΕ, σελ. 497.

[5] Α. Στεργίου, *Ενιαίοι κανόνες παροχών και εισφορών για μη ομοειδείς κατηγορίες ασφαλισμένων εντός e-ΕΦΚΑ*, ΔτΚΑ 2021, σελ. 236 (244).

Με τον ν. 4387/2016 εντάχθηκαν στον e-ΕΦΚΑ όλες οι κατηγορίες εργαζομένων, δηλαδή οι μισθωτοί, οι αυτοαπασχολούμενοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι αγρότες καθώς επίσης και οι δημόσιοι υπάλληλοι και λειτουργοί. Η «συνύπαρξη» όλων αυτών των κατηγοριών υπό «κοινή σκέπη» ήταν ένα ζήτημα που απασχόλησε την Ολομέλεια τόσο του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) όσο και του ΕΣ. Εν τέλει η ένταξη όλου του εργαζόμενου πληθυσμού σε ενιαίο φορέα κρίθηκε σύμφωνη με το Σύνταγμα και από τα δύο Δικαστήρια, αλλά ακολουθώντας διαφορετική ερμηνευτική οδό.

Το ΣτΕ ήδη στο παρελθόν είχε κρίνει ότι είναι ελεύθερος ο κοινός νομοθέτης, επικαλούμενος ανάγκη αναδιάρθρωσης του ασφαλιστικού συστήματος, να συγχωνεύει ή να εντάσσει πλείονες ασφαλιστικούς φορείς με διαφορετικό επίπεδο οικονομικής ευρωστίας και βιωσιμότητας σε ένα υφιστάμενο ή σε έναν νέο ασφαλιστικό φορέα[6]. Ειδικά δε η δημιουργία ενός νέου ενιαίου ασφαλιστικού φορέα με τον ν. 4387/2016, στον οποίο πλέον υπήχθησαν σε καθεστώς κύριας κοινωνικής ασφάλισης οι δημόσιοι υπάλληλοι και λειτουργοί, έθεσε το ΣτΕ ενώπιον του κρίσιμου ερωτήματος της διαφορετικής συνταξιοδοτικής μεταχείρισης της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων. Η Ολομέλεια του Δικαστηρίου απέκρουσε το βασικό προβαλλόμενο επιχείρημα ως προς το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς αυτών[7]. Σύμφωνα με τη δικαστική κρίση, οι διατάξεις των άρθρων 103 και 104 του Συντάγματος θέτουν κανόνες για τη στελέχωση της δημοσίας διοίκησης με δημοσίους υπαλλήλους και ουδεμία αναφορά κάνουν σε παροχές μετά την έξοδό τους από την υπηρεσία. Ομοίως δεν προκύπτει συνταγματική προστασία του εν λόγω καθεστώτος από τις διατάξεις του άρθρου 98 του Συντάγματος, διότι αυτές δεν θέτουν κανόνες ουσιαστικού δικαίου, αλλά αφορούν μόνο τη δικαιοδοσία του ΕΣ επί διαφορών σχετικών με την απονομή συντάξεων και έχουν δικονομική αξία. Τονίστηκε βέβαια παράλληλα η υποχρέωση του κράτους για προστασία από τους κινδύνους του γήρατος, της ασθένειας, της αναπηρίας και του θανάτου για όλες τις κατηγορίες εργαζομένων. Στο πλαίσιο αυτό ο κοινός νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιλέξει τον τρόπο προστασίας από τους ανωτέρω κινδύνους.

Προς επίρρωση της μη διαφοροποίησης των εργαζομένων στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, το ΣτΕ αναφέρει τη σταδιακή και μακρά πορεία σύγκλισης του συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων υπαλλήλων με την κοινωνική ασφάλιση[8]. Υπό αυτά τα δεδομένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι καταρχήν η υπαγωγή δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών σε καθεστώς υποχρεωτικής κύριας κοινωνικής ασφάλισης με τις επίμαχες διατάξεις του ν. 4387/2016 δεν αντίκειται στο Σύνταγμα.

Από την πλευρά του ΕΣ, κρίσιμη για την ένταξη των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων στον e-ΕΦΚΑ ήταν η απόφαση 2020/2020 της Ολομέλειας[9]. Με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι είναι

---

[6] ΣτΕ Ολ. 3096-3101/2001. Σχετικά Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, *Οι Ενοποιήσεις των Ασφαλιστικών Οργανισμών,* ΕΔΚΑ 2008, σελ. 177.

[7] ΣτΕ Ολ. 1880/2019, σκ. 13.

[8] Άρθρο 6 ν. 1902/1990, άρθ. 20 παρ. 2 ν. 2084/1992, άρθ. 27 παρ. 2 ν. 3863/2010.

[9] Πρέπει βέβαια να αναφερθεί ότι το ΕΣ είχε εκφράσει τις σχετικές επιφυλάξεις για την ένταξη των δημοσίων υπαλλήλων στον ενιαίο ασφαλιστικό φορέα κατά την αξιολόγηση του σχετικού νομοσχεδίου. Βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29.06.2010. Επίσης άξια αναφοράς είναι η απόφαση ΕΣ 930/2019, με την οποία κρίθηκε ότι αντίκειται στο Σύνταγμα η ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των

συνταγματικά ανεκτή η ένταξη των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών στον e-ΕΦΚΑ, χάριν της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει και της βιωσιμότητας του συστήματος συνταξιοδότησης ειδικώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων. Δεν είναι λοιπόν συνταγματικά προβληματική η σύσταση νομικού προσώπου στο οποίο το κράτος αναθέτει επιτροπικώς τη διαχείριση της υποχρέωσης του Δημοσίου να καταβάλλει τις συντάξεις στις ανωτέρω κατηγορίες συνταξιούχων[10]. Σε κάθε όμως περίπτωση αναγνωρίζεται ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς εντός του αυτού φορέα και η ένταξη στον e-ΕΦΚΑ δεν γίνεται παρά για λόγους βιωσιμότητας και λογιστικής διαχείρισης. Η δε υποχρέωση του Δημοσίου να καταβάλει τις συντάξεις στους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς δεν αναιρείται.

Είναι σαφές ότι αν και οι δύο αποφάσεις εν τέλει καταλήγουν στην ίδια κρίση περί συνταγματικότητας της ένταξης των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών στον e-ΕΦΚΑ, το ΕΣ υπογραμμίζει τη διαφοροποίηση της εν λόγω κατηγορίας ακόμα και εντός του αυτού φορέα, αφήνοντας με τον τρόπο αυτό περιθώριο για ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις ως προς τους ουσιαστικούς κανόνες.

III. Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ 695/2024 ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Στον δεύτερο άξονα της μεταρρύθμισης, δηλαδή των ενιαίων ουσιαστικών κανόνων, εντάσσεται το ζήτημα της επάρκειας των παροχών των συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων, λειτουργών και στρατιωτικών. Όπως θα αναλυθεί αμέσως κατωτέρω, το γεγονός ότι η ένταξη των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών στον e-ΕΦΚΑ για λόγους δημοσιονομικής βιωσιμότητας κρίθηκε συνταγματική από την Ολομέλεια του ΕΣ, δεν συνεπάγεται για το Δικαστήριο ότι η σύνταξη που λαμβάνει αυτή η κατηγορία συνταξιούχων είναι a priori σύμφωνη με το Σύνταγμα. Η εύλογη αναλογία μεταξύ μισθού και σύνταξης διερευνάται, καθώς η σύνταξη είναι, σύμφωνα με το ΕΣ, συνέχεια του μισθού και όχι αναπλήρωση αυτού.

Ήδη στο σημείο αυτό διαπιστώνεται μία σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ της νομολογιακής προσέγγισης του ΕΣ και του ΣτΕ. Το τελευταίο θεωρεί ότι η σύνταξη είναι αναπλήρωση του εισοδήματος που χάνει ο εργαζόμενος κατά την επέλευση του κοινωνικοασφαλιστικού κινδύνου. Το ύψος δε της σύνταξης δεν σχετίζεται με τον τελευταίο μισθό, ή τους μισθούς ενός περιορισμένου χρονικού διαστήματος πριν από τη συνταξιοδότηση, αλλά υπολογίζεται με βάση τον μέσο όρο των αποδοχών από το έτος 2002 έως τη συνταξιοδότηση[11]. Αντίθετα, το ΕΣ δέχεται ότι η σύνταξη των δημοσίων υπαλλήλων, λειτουργών και στρατιωτικών δεν συνιστά αναπλήρωση, αλλά συνέχεια των αποδοχών ενεργείας. Η προσέγγιση αυτή δεν είναι μόνο ποσοτική, αλλά έχει πρωτίστως ουσιαστική σημασία[12], διότι το ύψος της σύνταξης δεν διαμορφώνεται με βάση την εισφοροδοτική ικανότητα κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου, αλλά συναρτάται μόνο με τις αποδοχές εξόδου από την υπηρεσία.

δημοσίων λειτουργών στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα με τους κοινούς ασφαλισμένους.

[10] ΕΣ Ολ. 2020/2020, σκ. 138.

[11] Για τον υπολογισμό της ανταποδοτικής σύνταξης άρθ. 8 ν. 4387/2016.

[12] Α. Στεργίου, *Κριτικές σκέψεις για την πρόσφατη συνταξιοδοτική νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου,* ΔτΚΑ, 1/2025, σελ. 133 επ.

Σε κάθε περίπτωση το ΕΣ δεν αγνοεί την έννοια του «ποσοστού αναπλήρωσης». Αναγνωρίζει ότι σε αυτή ενυπάρχει η ιδέα της αναλογίας, η οποία πρέπει να είναι «εύλογη». Σύμφωνα με την κρίση του ΕΣ[13], επαφίεται στον νομοθέτη να δώσει συγκεκριμένη αριθμητική αποτύπωση στην εύλογη αναλογία μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης. Η αναλογία βέβαια αυτή προδιαγράφεται από το ΕΣ ως εξής: για τους χαμηλούς μισθούς πρέπει να είναι «όσο το δυνατόν εγγύτερα», για τους μέσους «να μην απομακρύνεται αισθητά» και για τους υψηλούς «να μη στοιχειοθετούν ανατροπή του επιπέδου ζωής».

Πρόσφατα δημοσιεύτηκε η απόφαση 695/2024 του ΕΣ[14]. Η συγκεκριμένη απόφαση ασχολήθηκε με το ζήτημα, αν οι συντάξεις των υψηλόβαθμων στρατιωτικών τελούν σε εύλογη αναλογία σε σχέση με τις αποδοχές που λάμβαναν οι ίδιοι κατά την ενεργό υπηρεσία. Έκρινε δε το Δικαστήριο ότι αφενός η σύνταξη πρέπει να διασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης και αφετέρου, με δεδομένο ότι η σύνταξη είναι συνέχεια του μισθού των στρατιωτικών, δεν μπορεί να υπολείπεται του 60% των τελευταίων αποδοχών ενεργείας[15].

Η απόφαση αυτή προβληματίζει για διάφορους λόγους. Πρώτον, προβληματίζει η κρίση περί συγκεκριμένου ποσοστού. Το ποσοστό τίθεται χωρίς να έχει προηγηθεί κάποια μελέτη σχετικά με τις επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ή τις εν γένει δημοσιονομικές επιπτώσεις της απόφασης[16]. Ο προβληματισμός γίνεται ακόμα πιο έντονος, αν αναλογιστεί κανείς, ότι η εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης τίθεται ως προϋπόθεση για τη δικαστική κρίση νομοθετικών διατάξεων. Σε άλλη περίπτωση έχει απαιτηθεί από τη νομολογία η εκπόνηση ειδικής, εμπεριστατωμένης και επιστημονικά τεκμηριωμένης μελέτης, από την οποία να προκύπτει ότι τα υπό κρίση μέτρα είναι πράγματι πρόσφορα αλλά και αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος βιωσιμότητας των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως. Η έλλειψη μάλιστα τέτοιας μελέτης, και μάλιστα διατυπωμένης με τρόπο κατανοητό και ελέγξιμο από τον δικαστή κατά τις βασικές της θέσεις, θα καθιστούσε κατ' ουσίαν ανέφικτο τον δικαστικό έλεγχο των υπό κρίση νομοθετικών μέτρων. Σε κάθε περίπτωση λοιπόν η νομολογία απαιτεί ορθά να έχει προηγηθεί μια μελέτη, μία επιστημονική επεξεργασία της υπό κρίση ρύθμισης, ώστε αφενός να δικαιολογείται η επιλογή του νομοθέτη και αφετέρου να μπορεί ο δικαστής να ελέγξει τη συγκεκριμένη επιλογή.

Αντίστροφα λοιπόν, δηλαδή από την πλευρά του δικαστηρίου, ανακύπτει εύλογα το ερώτημα πώς τεκμηριώνεται το ποσοστό, το οποίο κρίνεται ως επαρκές για τον συνταξιούχο στρατιωτικό. Και μάλιστα όταν ήδη η Ολομέλεια του ΕΣ στην απόφαση 2020/2020 έχει αναφέρει ρητά ότι «*το εύλογο της αναλογίας εξαρτάται από πολύπλοκες θεωρήσεις, εναπόκειται στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει, βάσει οικονομικών και αναλογιστικών μελετών, [...] το σημείο ισορροπίας*»[17].

---

[13] ΕΣ Ολ. 2020/2020, σκ. 152.

[14] Παρατηρήσεις Ι. Ζαχαράκη, ΔΔΙΚΗ 2025, σελ. 677.

[15] Έχει προηγηθεί βέβαια η απόφαση 73/2023 του ΕΣ, η οποία έκρινε ότι η εύλογη αναλογία σύνταξης και αποδοχών ενεργείας των στρατιωτικών που αμείβονται με μεσαίου μεγέθους αποδοχές πρέπει να προσδιοριστεί σε ποσοστό 45%. Μάλιστα η μειοψηφία σε αυτή την απόφαση θέτει τον πήχη στο 55%.

[16] Βλ. σχετικά Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, *Πώς η νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανατρέπει τον Ν. 4387/2016 για το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Επ' ευκαιρία της παραπεμπτικής προς την Ολομέλεια του ΕΣ απόφασης 695/2024,* ΘΠΔΔ 2025, σελ. 625 (631), η οποία αναφέρεται αναλυτικά στην αναλογιστική δικαιοσύνη των συντάξεων.

[17] ΕΣ Ολ. 2020/2020, σκ. 154.

Προβληματισμό εγείρει περαιτέρω το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση του ΕΣ υπολογίζει την επάρκεια της συνταξιοδοτικής παροχής ως ποσοστό επί των τελευταίων αποδοχών ενεργείας. Ο κανόνας που τίθεται πλέον από τον ν. 4387/2016 είναι ότι για τον υπολογισμό της σύνταξης λαμβάνονται υπόψη ο τιμαριθμικά αναπροσαρμοσμένος μέσος όρος αποδοχών από το έτος 2002 έως τη συνταξιοδότηση. Το ποσοστό δε αναπλήρωσης για 40 έτη ασφάλισης είναι 50%. Η προσέγγιση εν προκειμένω του ΕΣ οδηγεί εύλογα στο ερώτημα αν είναι συνταγματικά ανεκτό, υπό το φως της αρχής της ισότητας, οι ασφαλισμένοι που πληρώνουν τις ίδιες ασφαλιστικές εισφορές, να λάβουν στο μέλλον διαφορετική παροχή.

Το ΕΣ αιτιολογεί τη διαφορετική αντιμετώπιση των στρατιωτικών με την αναφορά σε στοιχεία όπως η σημασία του λειτουργήματος των αιτούντων, η ευθύνη που αυτή συνεπάγεται, οι υπηρεσιακές τους ανάγκες, ο βαθμός τους και η θέση τους στην ιεραρχία, ενόψει και της αρχής της αξιοκρατίας, η διάρκεια της απασχόλησής τους, η ηλικία εισόδου στο σώμα και η ηλικία συνταξιοδότησής τους. Εντούτοις, κατά την άποψη της γράφουσας, οι λόγοι αυτοί δεν είναι επαρκείς για να δικαιολογήσουν τη διαφορετική μεταχείριση εντός του ιδίου φορέα και κυρίως εντός του ιδίου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης όπως αυτό προσπαθεί να εγκαθιδρύσει ο νόμος 4387/2016. Στην υποθετική δε περίπτωση που οι επιμέρους επαγγελματικές ομάδες προτάξουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και διεκδικήσουν διαφορετικές παροχές βάσει αυτών, τότε το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θα τεθεί –εκ νέου– υπό διάσπαση. Εξάλλου, τα βασικά κριτήρια που αναγνωρίζει το σύστημα για τις παροχές είναι η εισφοροδοτική προσπάθεια και η ανάγκη[18]. Οι υψηλότερες παροχές είναι συνέπεια των υψηλότερων ασφαλιστικών εισφορών και επουδενί δεν συνδέονται με τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους επαγγελματικών ομάδων.

Τέλος, από άποψη χρηματοδότησης, ανακύπτει εύλογα το ερώτημα πώς θα χρηματοδοτηθεί το υπερβάλλον ποσό που δικαιούνται οι υψηλόβαθμοι στρατιωτικοί. Η επιβάρυνση αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό ή το σύνολο των ασφαλισμένων στον ενιαίο φορέα; Η έμμεση ανατροπή του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης, όπως αυτός ρυθμίζεται από τον ν. 4387/2016, δημιουργεί μία καθόλου ευκαταφρόνητη διαφορά, η οποία μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης[19].

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης του 2016 είχε στόχο την ενοποίηση των διοικητικών δομών και την ενοποίηση των ουσιαστικών κανόνων. Το παράδειγμα του παρελθόντος με την ύπαρξη πλειόνων ασφαλιστικών φορέων και τον κατακερματισμό των ουσιαστικών κανόνων, οδήγησε το σύστημα αφενός σε έλλειμμα και αφετέρου στη δημιουργία ασφαλισμένων και συνταξιούχων διαφορετικών ταχυτήτων. Η νομολογία αυτή, για τους λόγους που αναλύθη-

[18] Α. Στεργίου, *Ενιαίοι κανόνες παροχών και εισφορών,* ό.π., σελ. 236 (245), ο οποίος περαιτέρω επισημαίνει ότι «*Στην περίπτωση που [κάποιος] έχει εισφέρει περισσότερο σε σχέση με αυτό που λαμβάνει, το κάνει γιατί το επιτάσσει η αρχή της αλληλεγγύης και η αναδιανομή εισοδημάτων μέσω του θεσμού*».

[19] Βλ. σχετικά Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, *Πώς η νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου,* ό.π., σελ. 625 (630), η οποία στην ανάλυσή της αναφέρει ένα εξαιρετικά διαφωτιστικό παράδειγμα.

καν ανωτέρω, χρήζει επανεξέτασης διότι η αποδοχή διαφορετικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων θέτει σε κίνδυνο την προσπάθεια αναμόρφωσης του συστήματος με βάση την ισονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου. ❑